

Сыйпарын керюу

Казбек Коков Россей Федерацияны эм Совет Союзну жигитлери бла тубешгенди

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Казбек Коков** Россейни жигитлери бла тубешгенди. Ала, «Стена Героев» проектге эм «Равнение на Героев Отечества» акциягъа къошулуп, бу кюнледе патриот жумушла бла Къабарты-Малкъаргъа келгенди.

Тубешуно ача, Казбек Коков республикагъа келирге келленгенлери ючюн къонаклагъа ыразлыгын билдиргенди. «Республикагъа ол уллу сыйды – жигитлерибизни жуукъ танырга. Сизни бла байлада керюшорге, хар биригизни къолун тутаргъа манга бек къуанчлыды. Сиз кесигизни аскер эм инсан борчугъуну толтургансыз, анга кыралыбызда бек бийик даражада багъа да бергендиле. Жаш тёлону патриот ниетледе юйретиу сиз бардырган иш бусагъатда бек мағаналыды. Аны айтыр керелиси да болмаз, бютонда Украинаны тийресин денацификация этген эм Донбассны жамауатын къорулагъан энчи аскер операция бардырылган кезуеде. Биз армиябызны кючлююне эм Президентибизни оюнуна ишкисибиз. Жаш тёлубоз кыралыбыз, Президентибиз ючюндю. Жаш адамларыбызгъа бусагъатда инсан борчу, жигитлики, туугъан жерге кертичи болуно юсюнден сизден эшитген бек мағаналыды. Ол ишигиз ючюн уллу ыспас этебиз».

Акциягъа къатышханланы хар бири республикада жаш тёлго бла бардырылган юйретиу ишге бийик багъа бергенди, школчуланы таматаланы хурметлегенлери, Уллу Ата журт урушну тарыхын билгенлери, аланы туугъан жерге бла терелеге кез къарамларын да белгилегендиле. Тубешуно чегинде жаш тёлго проектни мындан ары бардырыллык тубешулерин сюзгендиле, алып айтханда, Къабарты-Малкъарда Россейни Жигитлерини къатышлары бла «Эсгерюно вахтасын» бардырырга умтулдула.

Президент грантланы фондуну, Росмолдоджуну, КъМР-ни Миллетлени эм жамауат проектлени ишлери жаны бла министерствосуну, КъМР-ни Жаш тёлону ишлери жаны бла министерствосуну себепликлери бла патриот жыйылуланы къурачулары Сауутланган кючлени запасдагы офицерлерини «Мегапир» миллет ассоциациясыны КъМР-де бюлюму эм Шимал Кавказны вузларны студентлерини ассоциациясы болгъандыла. «Стена Героев» проект Къабарты-Малкъарда жаратылганды эм 2020 жылда

биринчи кере бардырылганды: Россейни жигитлерини суратлары эм атлары бла биринчи стөнд В.М. Коков атлы Къабарты-Малкъар аграр университетде ачылганды. Бусагъатда проект СКФО-ну регионларында жетишимли бардырылады.

Сауутланган кючлени запасдагы офицерлерини «Мегапир» миллет ассоциациясыны КъМР-де представительствоосу таматасы **Атайланы Жашарбек** республиканы Башчысы бла тубешуеге къатышхан Россейни жигитлерини юсюнден къысха хапарлагъанды: «**Солуанов Александр Петрович** – айтхылык парашют-десант батальонну комбаты, «Комбат-батяня» жирны жигитини юлгосю, Совет Союзну Жигити, отставкада генералмайор. Совет Союзну Жигити ат Александр Петрович Солуанов 1984 жылда 23 ноябрьде Афганистанда совет аскерлени чекленген контингентини къауумунда интернационал борчун толтурганы ючюн берилгенди. Аны берича кючюнде былай жазылганды: «...аз къоранчла бла кеп жетишимлиги ючюн».

Алимов Владимир Ришадович – сыйлы аскер лётчик, Россей Федерацияны Жигити, отставкадагы полковник. Шимал-Кавказ регионада контртеррорист операцияны бардырылуунда аскер борчун толтурганды кючюнде кишилиги эм батырлыгы ючюн РФ-ни Президентини 2000 жылда 25 июльда чыгарылган 1365-чи номерли Указы бла Россей Федерацияны Жигити ат аталганды.

Федотов Евгений Михайлович – биринчи классы аскер лётчик, отставкадагы полковник, Сочи шахарда Юнармияны штабыны

начальниги, «Сириус» федерал тийрени советини келечиси, Россей Федерацияны Жигити. Шимал-Кавказ регионада аскер борчун толтурганды кючюнде кишилиги эм батырлыгы ючюн РФ-ни Президентини 2010 жылда 17 февральда Указы бла Россей Федерацияны Жигити ат берилгенди.

Терехов Владимир Юрьевич – айтхылык суу тубюнде жоюзючю, 1-чи рангы капитан, Россей Федерацияны Жигити. Жашауна къоркъулу болумлада энчи борчун толтурганды кючюнде кишилиги эм батырлыгы ючюн РФ-ни Президентини 1993 жылда 18 августда Указы бла Россей Федерацияны Жигити ат берилгенди энчи айырмалы белги – «Алтын Жулдуз» майдал бла бирге.

Тарелкин Игорь Евгеньевич – Россей Федерацияны Жигити, аскер лётчик, парашют техниканы эм катапультирование амаланы сынаучу, отставкадагы полковник. Энчи техниканы (парашют техниканы эм катапультирование амаланы) сынаганды кючюнде кишилиги эм батырлыгы ючюн РФ-ни Президентини 1998 жылда 11 ноябрьде Указы бла Россей Федерацияны Жигити ат берилгенди.

Тарелкин Евгений Игоревич – Россей Федерацияны Жигити, лётчик-космонавт, запасдагы полковник. 2014 жылда узак болжаллы космический учууну толтурганды кючюнде кишилиги эм батырлыгы ючюн РФ-ни Президентини Указы бла «Россей Федерацияны Жигити» деген ат

эм «РФ-ни лётчик-космонавты» сыйлы ат берилгенди.

Кокшин Руслан Владимирович – айтхылык чекчи, Россей Федерацияны Жигити, Россей ФСБ-ни Голицын атлы чекчи училищесини кафедрасыны таматасы, полковник. «Шимал-Кавказ регионада аскер борчун толтурганды кючюнде кишилиги эм батырлыгы» ючюн РФ-ни Президентини 2002 жылда 9 декабрьде 1389дсн номерли Указы бла Россей Федерацияны Жигити деген бийик атха тийишли керюлгенди.

Копыркин Анатолий Степанович – сыйлы аскер лётчик, Россей Федерацияны Жигити. Кабулдан россей инсанланы эм тыш кыралны миссияланы келечилерин энчи айырмалы белги – «Алтын Жулдуз» майдал бла бирге.

Республикада болган бир неча кюнне жигитле аслам школну жоукълагъандыла, окуучула бла ушакълашхандыла, ёсуп келген тёлону сорууларына жууапла бергендиле. Тубешуелени чеклеринде мектепде «Стена Героев» Ата журтну жигитлерини Аллеясы салыныркыды. Проект 14 сентябрьде РФ-ни Сауутланган кючлери «Терскон» тау хазырла арасында кадетлени эм юнармия отрядланы «Жашна, Къабарты-Малкъар» деген регионла аралы фестивалы бла ахырына жетеди.

А.Х. Сабановагъа «Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы устазы» деген сыйлы атны атаун у юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны **УКАЗЫ**

Къабарты-Малкъар Республиканы билим беруу система-сында кеп жылланы бет жарыккы урунганлы, ёсуп келген тёлону окутуугъа эм юйретиуге салган кыйыны ючюн **САБАНОВА Алла Халиповнагъа** «Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы устазы» деген сыйлы атны атаргъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **К. КОКОВ.**
Нальчик шахар, 2022 жыл 14 сентябрь, №87-УГ

Парламент **Соруула пленар жыйылыууа тинтилликдиле**

КъМР-ни Парламентини спикери **Татьяна Егорованы** башчылыгында законла чыгарыуу органы президиумуну кезиулу жыйылыуу болгъанды. Депутатла жыйырмадан аслам сорууну сюзгендиле.

Ол санда «Муниципал районланы бла шахар округланы жер-жерли самоуправление органларына иелери болмагъан жаны бла кырал парламентномочияланы берууну юсюнден» республикалы законну проектин кыралганды. «КъМР-де шахарда къурулуш бардырыуу юсюнден» республикалы законна тюзетиуле да сюзюлгендиле. Ол федерал излемлеге келиширилгенди.

«КъМР-де юйлени къурулушларына ача юлюшлерин къошхан инсанланы сейирлерин бла законлу эркинликлерин къорулауу юсюнден» республикалы законна хазыранган тюрлениуле да къаралганды. «КъМР-де ёксюз эм къарар адамлары болмай къалган сабийлеге социал болушлукъгъа къошакъ гарантияланы юслеринден» республикалы законну 8-чи статьясына тюзетиуле да сюзюлгендиле. «Къарар адамлары болмай къалган сабийлени республикалы банканы юсюнден» республикалы закон кючюн тас этгени бла байламлы проект да кючюлгенди жыйылууда.

Ала барысы да тынгылы тинтилгенден сора Парламентни пленар жыйылыууна берилликдиле.

Парламентарийле федерал законланы проектлерин, кыралны субъектлеринде коллегаларны башламчылыклары да тинтгендиле. Алада сёз инсанланы дарманла бла жалчытууну, сабийле ёсген юйорлеге кырал болушлукъну юслеринден барады.

Жамауат къоркъуусузракъ эм коррупциягъа къауау комитетни башчысы **Михаил Кривко** «правительстволу сагъатда» къабыл керюлген эсгертиуле къалай тамамлангандыларын билдиргенди. Анда сёз жамауат тынчылыкны бла къоркъуусузлукъну бузгъанланы административ жууапла тартууну юсюнден бара эди. Бу иш РФ-ни Ич ишле министрствосуну бла КъМР-ни Правительствоу араларында жамауат тынчылыкны бла къоркъуусузлукъну бузгъанланы административ терслеу бегимлени хазырлауу жаны бла полномочияланы РФ-ни МВД-сына берууну юсюнден келишимни чеклеринде бардырылганды.

Аграр соруула, табийгъатны хайырлануу, экология эм тегерекдеги къудуретни къорулауу жаны бла комитетни башчысы **Артур Текушев** Парламентни президиумуну «Энчи сакъланган табийгъат жерлени юслеринден» республикалы закон жашауда къалай бардырылганы юсюнден» соруугъа жораланган жыйылыуунда чыгарылган эсгертиуле къалай толтурулгандыларын билдиргенди.

Физкультура, спорт эм туризм жаны бла комитетни таматасы **Арсен Баранов** а «КъМР-де санатор-курорт комплексини болуу эм аны айнытууну юслеринде коллегаларны башламчылыклары да тинтгендиле. Алада сёз инсанланы дарманла бла жалчытууну, сабийле ёсген юйорлеге кырал болушлукъну юслеринден барады.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Жангыртыу Республиканы 100-жыллыгына — ахшы сауыгъа

РФ-ни Кырал Думасыны депутаты, «Единая Россия» «Туугъан журтну культурасы» партия проект регионда жашауда бардырыууа жууаплы **Геккиланы Заур** Камлюкову элде тынгылы жангыртыудан сора Маданият юй ачылганына аталган къууанчы ишлеге къатышханды. Ол эллилени аллында селеше, жылны ахырына дери тынгылы тапландырылгандан сора энта алты элли маданият юйлерни хайырлануугъа берилликлерин билдиргенди.

Ол а Къабарты-Малкъарны 100-жыллыгына ахшы сауыгъады, деп чертгенди.

Къууанчы ишге аталып, жарык концерт къуууланганды. Сахнада Зольск районну артистлери фахмуларын кючюлгендиле. Жангыртыу жумушлагъа къатышхан къурулушчуланы сауыгъалау да болганды.

Мекямны юсюнден айтханда, битеу инженер коммуникацияла алышынгандыла, тышы сюртюлгенди, башы жангыдан жабылганды, зал эм административ отоула

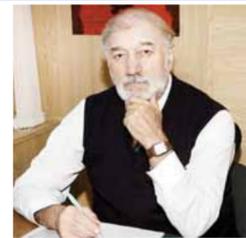
тапланырылгандыла. Алай жыла у жамауат мағаналы жыйылууланы бардырыгъа онгла къууулангандыла. Ёсуп келген тёлго уа мында тюрлю-тюрлю кружокла бла секцияла ачылгандыла.

Маданият юйюно жангыртыу жумушла къалай толтурулгандыларын а Геккиланы Заур толтуруучу власть органланы келечилери бла бирге тинтгенлей турганды – къурулуш башлангандан ахырына жетдирилгенде дери.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлаганды.

Юбилей

РФ-ни маданиятыны къуллукъчусу, **Адыгяны** бла КъЧР-ни сыйлы журналисти, Къабарты-Малкъарда журналистиканы айныууна кеп кыйыны кирген **Машуков Тазал Иналовични** быйыл юбилей жылды. Ол бу кюнледе эки кере да сауыгалы болганды.

Аны энчи хаты танылууду

Жаш тёлго

Ариулукъгъа итинюу
Бусагъатда Москвада **SZENA (САХНА)** деген галереяда **Бийкъанланы Магометни** жашы **Ахматны энчи кючючю бардырылады**. Аны бла бирге ол бусагъатда **Стамбулда SANATORIUM** галереяда ачылганды кючючю да къатышханды. Жаш суратчыны чыгармаларын эки уллу кыралны ара шахарларында галереяла кючюлгенлери, сёзсюз, ёхтемленирча жетишимди.

Рейд

Кеп болмай «Россети Северный Кавказ» «Кабалкэнегро» биригюно дебитор борчлары болгъанла бла ишлеген бёллюнюо специалистлери суд пристава бла бирге рейд бардыргъандыла.

Ток ючюн тёлемегенлени жоукълагъандыла

Кенгеш

Санкт-Петербургну Законла чыгарыучу жыйылыууну делегациясы КЪМР-ни Парламентини президиумуну келечилери бла тобушгендиле.

Республиканы законла чыгарыучу баш органы бла шагърейлениуню кьонакыла экскурсиядан башлагандыла. Алагъа регионну тарыхыны юсюнден айтылганды, делегация КЪМР-ни 100-жыллыгын белгилеу кюнде келгенине энчи эс бурулганды.

Законла чыгарыучу органланы араларында байламлыкъла кючленедиле

Тобешуню ача, Парламентни башчысы Татьяна Егорова июнда Санкт-Петербургда законла чыгарыучу органланы араларында бирге ишлеуню юсюнден келишимге кьол салынган эсертгенди. Спикер КЪМР-ни Парламентини кьураууну, законодательный башламчылыкларыны, башха субъектле бла байламлыкъланы юслеринден да билдиргенди.

Келишим хайырлы болур ючюн а, аны тамамлауну планын хазырлаганбыз.

Биз жашауда бирге бардырыкъ жумушла уа асламдыла, сёзге, туризмде. Магъаналы, бирге ишлерге керекли соруулары сюзербиз депышанама, – дегенди ол.

Татьяна Борисовна эки регионну да чыгъармачылык, культура, билим беруу байламлыкълары кьаты болгъанларын чертгенди. Ол кьонакыла байрам жумушлагъа кьатышып, республиканы халкъларыны тёрелери, жетишимлери бла терең

шагърей боллукъларына айтханды.

Санкт-Петербургну Законла чыгарыучу жыйылыууну башчысы Александр Бельский Къабарты-Малкъар бла келишимни магъаналылыгына эс бурганды.

Бизни регион уллуду, аны себепли эл мюлк продукция аслам керекди. Бу жаны бла байламлыкъла кьуаргъа тийишлиди. Республика кесини ариулугу бла сейир этдиргенди. Аны себепли Санкт-Петербургну

бла Къабарты-Малкъарны араларында туризм байламлыкъланы кьурауну онгларын сюзере керекди.

Шёндюго заманда ич туризмге баш магъана бериледи. Нальчик кьалай айбатланганын керёбиз – ол таза, ариу шахарды. Кьонакыбайлыгъа а жюрегибизде кьаллыкъды. Биз керти да бир бирге жууукъбуз: Ата журтубузга сиймеклик, Ленинград блокадагъа тошгенини тарыхына сакълыкъ бириктиредиле.

Аны ючюн халкъларыбыз шухълукъларын кючлерге, ёсюп келген тёлюлени анга юйретирге керекди, – дегенди ол.

Александр Бельский Санкт-Петербургну Законла чыгарыучу жыйылыууну келечилери Къабарты-Малкъарга байрам кюнде келгенлери, кьууанчы жумушлагъа кьатышыргъа онгларды болгъанын да айтханды.

КЪМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Медицина

Аушигерде – шёндюголю амбулатория

Аушигерде жангы амбулаторияны кьурулушу бошолганды. Черек районда Ара район больницаны баш врачы Рахайланы Аслам айтханга керё, бу амбулаторияда беш минг чакълы адам медицина болушлукъ аллыкъдыла.

Кьурулуш «2021–2022 жылда саулукъ сакълауну биринчи звеносуну игилендириу» проекте керё былтыр башланганды, анга федерал бюджетден отуз юч миллион сом берилгенди.

Мекам алты жюз квадрат метрни алады, эркинди, жангы мардалагъа келишеди, бир сменнге отуз беш адамга кьуаргъа онгла кьуаралгандыла. Терапевт, педиатр, стоматолог, гинеколог, хирург ишлеркидиле. Амбулаторияда жыйырма жерли кюндюзю стационар да барды.

Амбулаторияда ишлерки отуз специалистден асламысы Аушигердендиле, жаш адамдыла. Интернет да барды мекамда. Битеу салынган аппаратура тынгылыды, кабинетлеге, палаталагъа да ариу стола, шинтикле, тешекле алынгандыла.

Ара больницаны баш врачы Рахайланы Аслам: «КЪМР-ни Башчысы Казбек Коков бизни районнга келгенинде, 1937 жылда ишленген амбулаторияны керген эди, андан сора жангыртуу проекте тошгенди. Аушигерде тышындан келген кёпле солуйдула, мында суула саулукъга бек игидиле, алай солурга келгенлени аруулары кыйинаса, терк окуна тынгылы медицина болушлукъ эталмай эдик. Энди уа алай амалла кьуаралгандыла», – дегенди.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Игилендириу

Саулукъ сакълауну айнытыу – эм магъаналы ызлаган бири

Бытыр Къабарты-Малкъарда «Саулукъ сакълауну биринчи звеносуну айнытыу» программа толу кюч бла ишлеп башлаганды. Аны чеклеринде 2021-2025 жылда шахарны, район аралы больницаны поликлиникаларына тынгылы ремонт этилликди. Аны юсюнден бизге КЪМР-ни Саулукъ сакълау министрствону пресс-службасындан билдиргендиле.

План бла медицина учреждениланы, аланы мекамлары тапландырылгандан тышынды, мюлттехника мурдорлары да игилендирилликди. Ол санда диагностика бардырган устроистволар, санитар автотранспорт эм башха затла да алынырыкыдыла. Бююнлюкте программаны чеклеринде 13 медицина оборудование – эндоскопияла бла рентген комплексле эм амбулаториялагъа 41 Lada Granta транспорт берилгенди.

Бытыр Нальчикде сабий поликлиниканы эки бёлюмюне, Майскийде сабий поликлиникагъа, Атажукунда бла Малкъа амбулаториялагъа тынгылы ремонт этилгенди. Быйыл а Къаштауну, Чегемни, Терекни, Залукокоажени эм Нальчикни

юч поликлиникасы жангырытылкъдыла. Келир жылда Тырныуазуну, Прохладнаны эм Бахсанни поликлиникаларына да кьараллыкъды.

Кёп болмай Хмельницкий атлы орамда Нальчикни 2-чи номерли поликлиникасы ишин башлаганды. Ол тышы, ичи да омак эм жангы мардалагъа келишген учреждениди. Нарткъалада район аралы кёп профильли больницаны баш корпусуна тынгылы ремонт этиле турады. Ол келир жылны биринчи кварталында ачыллыкъды. Мында поликлиниканы бёлюмю да кьуараллыкъды.

Планнга керё жылны ахырына Головки атлы орамда Нальчикни 1-чи номерли сабий поликлиникасы хазыр болурга

керекди. Бусагъатда 1600 квадрат метрлик эски мекамны кьатында уллулугу 1520 квадрат метрге жетген юч кьатлы корпус ишленгенди. Ол битсе, мында операция бардырган блок, кюндюз жатханлагъа палатала, педиатрия, диагностика эм реабилитация бёлюмле, рентген, УЗИ, физиотерапия эм башха оборудование да салынырыкыдыла.

Къабарты-Малкъарны Башчысыны буйругу бла башха сабий поликлиникалагъа да экинчи жылдан кеч кьалмай кьуараллыкъды. Ол санда Нальчикде Калинин бла Трошев орамла бирге кьушлган жерде поликлиниканы да кенгертирча мадар этилликди.

Быйылны ахырына Аушигерде амбулатория биририкди, Кубада да алай махкемелени кьурулушу башланганды. Элбрусда да участка больницаны кьабыргаларын сюегендиле, аны кесини амбулаториясы да боллукъду.

Программаны чеклеринде республикада башха амбулаторияла да жангырытылкъдыла. Алай бла 2025 жылга былай жангы медицина пунктла Акъ-Суу, Октябрьское, Жемтала, Кенже, Звёздный, Тёбен Черек, Куба-Таба, Красносельское, Светловодское эм Дейское элдеде да ишлениркидиле. Андан сора да, Яниккой, Кёндеден, Кичибалык, Тёбен Чегем, Нартан, Шалушка, Герменчик, Урожайное, Огъары Кьуркужин, Урвань эм башха муниципалитетледе да жангырытылкъдыла.

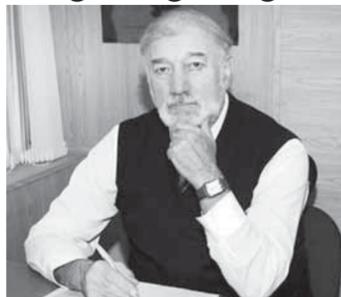
Саулай алып айтханда, «Саулукъ сакълауну биринчи звеносуну айнытыу» программагъа тошмеген объектни «Эл жерлени комплекс халда айнытыу» программагъа кьуаргъа мадар этилликди. Бусагъатда анга ырызлыкъларын Бахсан, Черек, Терк эм башха районла да билдиргендиле.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Юбилей

Аны энчи хаты таныулуду

РФ-ни маданиятыны кьуллукъчу-су, Адыгеяны бла КЪЧР-ни сыйлы журналисти, Къабарты-Малкъарда журналистиканы айныуна кёп кыйыны кирген Машуков Тазал Иналовични быйыл юбилей жылды. Ол бу кюнде эки керё да саугъалы болганды. Аны алгъаракъда Россейни журналист союзу «Честь. Достоинство. Профессионализм» деген сыйлы белгисин бла Абхазияны Президентини Аслан Бжанияны кьолундан ол республиканы сыйлы журналисти болганына шагъатлыкъ кьагъыт алганды.

Ол 1942 жылда Малкада тууганды. Москвада Ломоносов атлы кьуарал университетни журналистика бёлюмюне бошаганды. Республикада басма органлада, «Советская молодежь» газетде, телевиденияда, илму-излем институтда, «Эль-фа» басма издательствода ишленгенди, «Кабардино-Балкарская правда» газетде баш редактор, республикада басма эм информация министрли орунбасары болуп да турганды.

Ала беш кьарындаш болгандыла. Аталары Инал бла Аналары Карданлы Сера сабийлерине билим берирге кюрешгендиле. Тужудин – инженер-автомеханик, Мухамед – инженер, Нурали – химия илмуланы доктору, профессор, Хасанбий – промышленностуну, транспортуну эм связины министрли, Тазал а журналист, жазуучу болгандыла.

Бююн ол сабийлигин, пионерге, комсомолга киргенин, бек иги заманнга санаиды. Ингир салкынында ахлуланы, кьоншуланы арасында арбазда олтуруп, эски таурухлагъа тынгылагъаны бююн насыпча керюнеди. Ол кезуно юсюнден бир китабында былай жазады: «Биз барыбыз да бирча жерге жашай эдик, ол себепден киши кишиге зарланмаганды...»

Не бек иги окуп турган эсе да, кеси айтханга керё, Москвада Адабият институтда окугъанында ангылагъанды аз билгенин. Кёлюн салып кюрешгенди. Жетишимли да болганды. Студент практикасын Дондагы Ростовда «Молот», Москвада «Советская Россия» газетдеде этдиргенди. Алада ишленген уллу журналистле жаш адамны ишине бийик багъа бергенлери аны сайлагъан жолу керти болганына тошондоргенди.

Нальчикте Тазал 1966 жылда кьайтханды. Аны «Советская молодежь» газетте корреспондент этип алгандыла. Газетни редакциясы эки журналистле дерс алган жер эди. Тазал Иналович ол заманда аны бла ишленген бююн да сыйларын кереди. Ишчи нёгерлерине кьайгырыулары аны газет чыгарыу бирлик иш болганына юйретгендиле. Тазалны биринчи очерклерини гититлери Жаболаны Махмут, Герман Паштов, Молаланы Шарафутдин, Альберт Тхакахов, Хамидбий Гувов эм, алача, махтаугъа тийишли адамла эдиле.

Аскер кьуллугун Узбекстанда этгенди. Ташкентде, Шаркыны эрттегили шахарлары Самаркандда бла Бухарада да болганды. Андан да газетине билдириуле жиберип турганды. Андан Тазал ишленген жерине кьайтханды.

Жашау нёгерине Кючюкланы Магометни кызы Людмилага ол 1965 жылда Москвада жерлешлени жыйлыуларында тобегенди. Биринчи кергенлей окуна ангылагъанды студент жаш Людмила аны жашауну ёмюрге киргенин. Сау кечени кьатына адам кьыймай, аны бла тесегенин эсгереди. «Бир керё Адабиятчылары ара юйлеринде бир жыйлыу болады да, Людмила да, мен да ары барабыз. Кьулийланы Къайсын шухуну кызын кергенде бек кьууанады. Сора, аны да кьолундан тутуп, мени кьатыма келтирди да: «Тазал, мени жаш шухум, мен сени Кючюкланы Магометни, «Народныйни» кызы Людмичкь бла танышдырырга сюеме», – дейди. Биз

а бир бирни энди кергенча этген эдик ол кюн», – деп экиси да жарык кюндедиле. 1968 жылда кьуаралгандыла ала юйор. Ма андан бери элги тёрт жылны бир бирни биллип жашайдыла. Эки кызы, туудукъла ёсдоргендиле. Шухълары кёпдү, ма ол себепли эшиклерин ачыккъдыла кьонакыла.

Къиналович билимин ёсдоргенин кьыймаганды. Аспирантура уа аны эртегили мураты эди. Жаланда 1970 жылда чыккъанды ары жол. Ол, алгъада окугъан университетни аспирантурасына кирип, анда дагъыда юч жыл окугъанды. Орналгъандан сора, ары юйдегенин да элтгенди. Людмила анда Горький атлы библиотекада эки жыл ишлегенди.

Тазал Машуков «Жаш тёлюге аталган газет – периодика басманы бир тюрлюсю» деген аты бла кандидат диссертациясын жазып, аны кьоруулап, тарых илмуланы кандидаты болуп кьайтханды Нальчикге. Аны телевидениягъа редактор этип алгандыла. Эки жылдан а республиканы Министрлерини советини аппаратына кёчюргендиле. Анда тёрт жыл ишлегенден сора, аны коммунист партияны обкомна чакъыргандыла. Анда лектор, бёлюмюне таматасы болуп да турганды ол. Кесин низамлы кергюзген, терен билими да болган журналистни 1991 жылда «Кабардино-Балкарская правда» газетте баш редактор этип салгандыла.

Сёзсюз, республиканы жамауаты экиге бёлюне башлагъан кыйын кезуиде, ара газетте башчылыкъ этген кыйын эм борчул ишледен бири эди. Аны трибуна этерге сыйленге кёп эдиле. Алай, кесине, юйорюне кьоркьуу тошгенде да, Тазал Иналович мамырлыкъланы сакълауну сайлагъанды, мында жашаган халкъланы араларында келишиулюк болурун суйгенди. Ишин да ол жаны бла кьуарганды. Анда ишленген жети жылны аны кёп затха кьуарамны тюрлендиргендиле, алай тюзлюню жакълау хунерин а кетералмагъандыла, аны бютюнда кьаты этгендиле.

1999 жылда аны КЪМР-ни басма эм информация министрли орунбасары этгендиле. Басма органлагъа таматалыкъ этуу аны халкьдан айырмаганды, ол жазгъанын кьыймаганды. Юч жылдан ол Къабарты-Малкъар илму-излем институтуа кёчюп, анда тамата илму кьуллукъу болуп беш жыл ишленгенди. Эки жылны дагъыда «Эль-фа» басма арада баш редактор болуп турганды. Артда «Кабардино-Балкарская правда» газетте кьайтып, солурга андан кетгенди.

Ол «Мерило всех ценностей», «Злободневное и вечное», «О перехитроном без ретуши», «Услышанное слово» деген публицистика китапланы авторуду. Китаплагъа кёп тюрлю темагъа жазылган статьяла, очерклер, авторну кьуаралны, адамны юсюнден сагъышлары, жашау жолунда тобеген энчи инсанланы юслеринден оюмла киргендиле. Ала магъаналы аналитика тинтиуле бла байдыла.

Тазал Машуков, терен билими болган публицист, республиканы журналистикасыны айныуна уллу юлюш кьошханды. Окуучулагъа аны кьаламы энчи таныулуду.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

Белгилеу

Жангы амалланы хайырлана, кьураучуларыны сейирлерин унутмайдыла

Тогузунчу октябрьде кьыралла аралы «МИР» телерадиокомпания 30-жыллыкъ юбилейин белгилеркиди. Ол кезуно ичинде журналистле битеу дунняде СОНР-ны кьыралларында жашауну юсюнден хапар айтадыла. Бююнлюкте Содружествону информация арасы кьалай ишлегенини юсюнден биз «МИР» МТРК-ны председатели Радик Батыршин бла ушакъ бардыргъанбыз.

– «МИР» 30-жыллыкын белгилейди. Телерадиокомпания бююнлюкте кьалай халдады?

– Арт жылда Россейде кьураучуларыбызны саны беш керге ёсгенди. Къазахстанда ол керюмдю андан да асламды. Белоруссияда бизни телеканал 5-чи жердеди, Кьыргызда уа 8-чи жерде. Россейде каналланы саны, аны бла бирге уа конкуренция да бийик болганын эсге алсакъ, 20-дан 15-ге дерти кётюрюлгенин ахшы жетишимге санайма.

Кьураучуларыбызны саны бююнлюкте 184 миллионга жетеди. Содружествону кьыралларында бла Грузияда баш медиахолдингди. Ол «Мир» эм «МИР 24» телеканалдан, «МИР» радиодан эм «Мир-Телепорт» спутник системадан кьуралады. Биз Евразияны жашаунда болган магъаналы ишлени юслеринден билдиребиз. Аслам эс башхалада болмагъан информацияны табуугъа бёлебиз.

Сёз ючюн, Таджикстанда 10-мил-

лиончу адам туугъаныны юсюнден, Азербайджанда кьартлыкъга дерти жашауну тасхасы неде болганыны, Туркменистанда тобетейкаланы чыгарыу, эрмен-гюржю чекде Шухълукъну кёпюрюн ачыу, Белоруссияда клюкьва бахчаланы юслеринден.

– Юбилейлигю бла байламлы «МИР» жарык тюрсюнюлюк» деген слоганын кьурап хайырланасыз. Кьураучулагъа аны магъанасы недеди?

– «МИР» жарык тюрсюнюлюк» бизни кёп миллетли командабызны хайырындан. Бююнлюкте 11 филиалыбыз барды. Анча жылны ичинде биз тюрлю тюрлю культураланы, адет-тёрелени юслеринден кьураучуларыбызга хапар айтханлай турабыз. Аудиториябызны сыйын кергенибиз себепли, алагъа сейир боллукъ темаланы излейбиз. Дагъыда кьураучуланы тилкелери бла ингирги жангылыкъларыбызны 18:30 сагъатха кёчюргенбиз.

Аны ызындан а адамла юйюрлери бла олтуруп кьуаргъа суйген «Игра в кино», «Слабое звено», «Назад в будущее» деген беруилени салабыз. Алагъа энта да медицина темагъа бардырылган «Осторожно, вирус!» деген викторинаны да кьошханбыз. Адам улуну саулугундан магъаналы хазна зат болмагъанын пандемия башланганын кергенбиз. Аны себепли бизни борчубуз кьураучуларыбызга медицина бла байламлы темаланы ачыккълап, ангылатыуду.

– «МИР» юбилейин кьалай белгилейди?

– Быйыл пандемия бла болум бир кесек онгларкы болганын эсге ала, биз Содружествогъа кирген кьыралла-

ны ара шахарларыны кюнлерине тири кьатышханбыз. Алада кесибизни акцияларыбызны этдиргенбиз. Сёз ючюн, Бакудагы филиалыбызны ишчилери орамда адамланы пахлава, шекебура эм гогалала бла сыйлагъандыла. Москвада бардырылган Сабантойда уа жангылыкъланы бардырган Гюзель Камаева белышла хазырагъан эди. «Будь. Готов!» деген беруино вудущий Александр Журкин варенье хазырагъан эди. Алматыда журналистлерибиз а Кок-Тёбе деген паркдагы шинтиклене телеканалны тюрсюнлерине богагъандыла.

«МИР» не жаны бла да ачыккъды. Сабийлени кьоруулау кюн биз аланы кьонакыла чакъыргъанбыз. Аланы студиялада иш кьалай барганы бла шагърей этгенбиз. Сора аланы хар бирине да кеси жаратхан усталыкылада кесин сынар онг берилгенди. Бу акциягъа Санкт-Петербургда бёлюмюбюз да тири кьатышханды.

– Телеканалны атын эшитген кьуарда эсинге болушлукъ, жандаурулукъ, биллеклик дегенча сёзле келедиле.

– Тюз ангылагъансыз. Болганы да алайды. Хар орта кюн каналда болушлукъ керек саусулзаны юслеринден билдиребиз. Кёп жылланы ичинде биз

«Живой!», «Детские сердца», «Помоги спасти жизнь» дегенча белгили жандаурулукъ фондала бла байламлыкъда ишлей келебиз. Кьураучуларыбыз миллион сомла жыйып, кёплени жанларын сакълагъандыла.

– MIR24.TV жангылыкъла портал бююнлюкте Интернетде орус тилде ишленген 100 бек иги медиа каналдан бирине саналады. Аны бла байламлы digital-проектлерибизни кьалай айтсакъыз эди.

– 2021 жылдан бери «МИР 24» YouTube-каналны «Алтын кнопкасына» тийишли болганды. Ол белги бир миллион подписчиги болганнга бериледи. Сёз ючюн, апрельде эфирге берилген беруилеринден бирине 155 миллион адам кьуарганды. Тюзюней эфирлерибизден бирине уа бир ызгъа – 5,5 миллион адам. «Вместе» деген программаны Европагъа газ россеяли сомлагъа сатылыгыны юсюнден сюжетте уа сегиз миллион 191 минг керё кьуаргандыла. Аны себепли интернет-ресурслагъа аслам эс бёлебиз. Телевидение да кетип кьаллыкъ тюрлюдү, алай Интернетсиз аны тамлагъы кюню жокъду.

Басмагъа ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат хазырагъанды.

Жаш тѣлю

Ариулукъгъа итиниу

Суратлары

Ахматны суратларында адамдан адамга жол кылай узакъ болганы суратланды. Аз боюу бла, аз суратлау амалла бла хайырланчы, кѣп айхан, кѣргюзтген суратчыды ол. Телефон бла сѣлеше турган кызы: ол кимни эсе да ауазын эшитеди... биз минг торлю ауазладан жууукъ адамларыбызныкын таныбыз, аланы эшитгенде, тюрленебиз, кыуанабыз. Ахмат адамланы араларында байламлыкъ бар эсе, ол бир сейирлик зат болганы биледи, жарсыугъа, кѣбюсюнде хар бирибиз таш кыалада жашагъанча, алайбыз, кыатыбыздагъылары сезимебиз, ангыламайбыз. Сезимлени сезген, ангылагъан суратчыды Ахмат.

«Гитчелигинде битеу сабийле машинкала бла ойнагъанда, Ахмат а карандашла бла сурат этиучо эди, – дейди анасы Бийкъанланы Къазакъланы Лариса, – алай мен аны искусствогъа итиниуюн ол кезиуледе жаратмай эдим. Аны кѣй, художестволу школгъа жюрирге сие эди да, элтмеген эдим». Алай къадарны хорлар кюч жокъду бу дунияда. Лариса кеси да КѣМР-ни эм Ингуштияны сыйлы артисткасыды, Искусстволаны Шимал-Кавказ институтун бошагъандан сора, «Балкария» кырал этнография тепсеу ансамбльни музыка башчысы болуп турганды. Жыйырма сегиз жыл ишлегенди «Балкарияда». Къолундан аккордеонун кетермей жашагъанды, бизни миллет тепсеу ансамблибиз

Бусагъатда Москвада SZENA (САХНА) деген галереяда Бийкъанланы Магометни жашы Ахматны энчи кѣрмючю бардырылады, аны биринчи энчи кѣрмючю да анда болгъан эди, 2021 жылда. Аны бла бирге ол бусагъатда Стамбулда SANATORIUM галереяда ачылган кѣрмючюге да кыатышханды. Жаш суратчыны чыгъармаларын эки уллу кыралны ара шахарларын-да галереяла кѣргюзтгенлери, сѣзсюз, ъхтемленирча жетишимди.

болгъанына бек уллу кыйын салганды. Ахмат тогузунчу классдан сора Москвада жетинчи номерли архитектура эм кырулуш колледже барама дегенинде, атасы бла анасы сабийлерини жарык умуту толур ючюн, Москвага кѣчедиге. Билим алгъан кезиунде аны кыатында болурча. «Ол заманда атасы «Караван» тюкени директору болганды, мен а «Балкария» ансамбльде эдим. Болады алай: алгъа сабий – атаны-ананы ызындан, артада уа ата-ана сабийни ызындан барадыла. Биз кызыбыз Фатимага, жашыбыз Ахматха да ол-бу усталыкыны сайлагъыз деп айтмагъанбыз. Кеслери айырса сие эдик. Хар адам жашауу ючюн кеси жууаплы болурга керекди», – дейди Лариса.

«Жеримден айырылмагъанма»

– Мен Нальчикде ъсгенме, онтертюнчо гимназияда окъугъанма, бу шахар, битеу да республиканы жери – жюрегимдедиле, – дейди Ахмат. – Шахарда арысам, табийгъатха чабама, суу бююнунда ашыкмай сагыш этеме: кыайры атларга, кыайдан кетерге, не зат

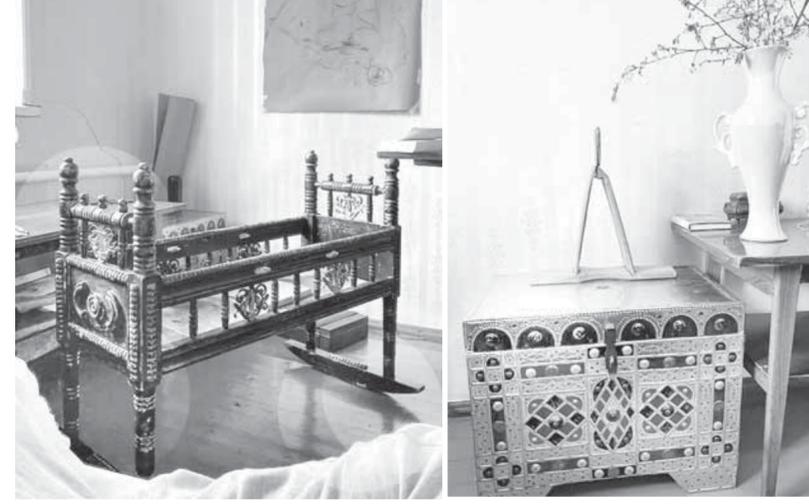
бла кюреширге. Шолшукъда, табийгъатны кююнунда, адамладан, шахардан узакъда кесинги эшитесе, не зат излегенинги ангылай башлайса. Адам усталыкыны кыалай сайлайды, жолун кыалай сездеди? Ол бир кюнню сабийлерини жарык умуту толур ючюн, Москвага кѣчедиге. Билим алгъан кезиунде аны кыатында болурча. «Ол заманда атасы «Караван» тюкени директору болганды, мен а «Балкария» ансамбльде эдим. Болады алай: алгъа сабий – атаны-ананы ызындан, артада уа ата-ана сабийни ызындан барадыла. Биз кызыбыз Фатимага, жашыбыз Ахматха да ол-бу усталыкыны сайлагъыз деп айтмагъанбыз. Кеслери айырса сие эдик. Хар адам жашауу ючюн кеси жууаплы болурга керекди», – дейди Лариса.

сое эдиле да, мен а кыоймагъанма, кесими отоуму салгъанма. Бусагъатда ол бешикде мени боюларым, холст, китапла, сора тауладан келтирген ташчыкъларым турдыла. Аз да бир зат ючюн жюрегим кыйналса, кюлума ташны алып, аны юсюнде сагыш этгенмилей, тынчанды кыалама. Хар ташны кесими сыфаты, тарыхы барды. Ташла ъмюрюкюле. Ыннамы кюбюрю да отоумда бек багъалы, магъаналы затды, анда эскизлеримни сакълайма, сурат бир такъыйкыны ичинде туууп кыалмайды, ол жаратылгъынчы, эскизле этеме, аланы уа кюбюрюме ышанам. Ангыламайма, ыннасыны кийизин туудугъу кыалай кюйдюредиди?! Жарамайды кюйдюрге. Москвада бир тенг кызымы фатарында таулу кийиз барды. Аны бир ынаппада хар бюсюреген суратымы копирка бла кыагытха тошоре эдим. Эрттегили Египет, Греция, Жангыртлыуу ъмюрю. Кѣпмю керекди сурат ишлерге суйген сабийге? Угъай. Карандаш бла кыагыт. Бусагъатда уа акварельни да бек сюеме. Бал акварельни ийсин бек жаратама. Битеу тюрсюнде сайлагъаным, энчи суйгеним а кѣкю. Анам да кѣк тюрсюню бек жаратады.

«Бешиклени, кийизлени кюйдюрге жарамайды»

– Жайда юйюбюзде керексиз затланы атып башлагъанда, бешигимди да кюйдюрге

БАЙСЫЛАНЫ Марзиев.

Жарыкъ умутлары алыкъа алдадыла

Сентябрь да жетип, энди бюгюнлюкде быйыл школланы таууханла жержерлеге окъуугъа кирип, дерслерине жюриуп башлагъандыла. Айкай да, ала муратларына жетгенлерине кыуанганларына, мындан ары да ахшы жетишимлеге жетер умутлары болгъанына не сѣз. Быйыл мектепни бошагъанладан бири Жабелланы Амирады. Ол Нальчикни отуз экинчи номерли школун ахшы белгилеге таууханды. Энди уа КѣМКЪУ-ну медицина факультетини «педиатрия» бѣлюмюню студентиди. Чертирге тийишлиди, кызы сагъынылган факультетде бюджетде окъурга тыюгенди. Ол билим алган бѣлюмге бу жол 49 бюджет жер берилгенин эсге алсагъ а, аны жетишимлерине бютунда кыуанчырады. Медицина факультетте окъуугъа киргенин тынч болмагъанын а барыбыз да билебиз. Амира школда биринчи классдан да иги окъугъанды. Сабийлигинден да врач усталыкыны сайлап, атасыны кысыха жууугу, белгил хирургууу Бапыналаны Маратча профессионаллага ушаргъа

итингенди. Аны себепли тамата класслада болгъанында орус тилге, химияга эмда биологияга асламыракъ эс бурганды. Бош заманы болса да, бу предметтен темаланы кыайтариргъа излегенди. Мектепде дерслеринден тышында да, ол репетиторлагъа жюриюгенди. Ала салгъан кыйынны белгилеп, орус тилден Марина Чашифовна Шогеновага, химиядан а Елена Борисовна Щербаньга ыразылыгын билдиреди. – Ала асыры кѣп иш бергенден башынгы ърге кѣтюрюр заман да кыалмай эди. Болсада ала бизге ол халда юйретгенлерине бютун кыуангангн этгенме. Алай бла унутханыбызны эсге тюшюрюрге онг чыкыгъанды. Къауумланы бирге жыйып, дагыда кыошакъ халда бардыргъан дерслери ючюн сау болсунла, – дейди. Репетиторланы кыйынлары зырафана кетмегени уа ъГЭ-лени эсеплеринде да кѣзге туура болганды. Алай бла Жабелланы кызылауы химиядан – 90, орус тилден а 85 баллга тийишли болганды. Эсеплерин саулай да бирге алып айтханда уа, эки жюзден иги да асламды. Аны хайыры бла уа ол огъарыда белгиле-

генибизча, окъуугъа бюджетге киргенди. Кеси уа кыуангангы бла бирге сейирсинген да этенин жашырмайды. Амира кыагытларын беш вузга берген эди да, аланы барысына да ътгенди (бюджетге). Эсгерте кетейик, биле болурсуз, бизни университеттеге окъуугъа тошор ючюн а, бирси окъуу юйледен эсе да бийигирек балла сурадыла. Кесибизде студент болурга онг чыкыгъанына, айкай да, ата-анасы да кыуанып, мында кыалса суйгенлерин билдиргенди. Кызы да аланы айтханды тынгылап, мында окъурга кыалганды.

Барыбыз да билебиз бу факультетде окъурга тынч болмагъанын. Аууу эсе да, студент кызы вузну волонтер клубуна кирип, мында да жамауатха жарар акылдады. Педиатрия ызы сайлагъанын а, сабийлеге бакъгъан врачхаланды гитчелеге угъай, абадан адамланы саулулкъларына кыарарга да эркинлик берилгенди бла байламлы болгъанын айтады. Къайсы жаш адамныча, Амირаны муратлары алыкъа алдадыла. Студент жашаууна энди атам алгъан кызычыкыны жарык умутлары толоруна ийнамабыз. Ол кесини окууда, ишде да жетишимлери бла алычыланы эмда билмиллиени сатырында болур, сайлау къадарын алдамай, ата-анасын, юйретген усталарыны, кесини атын да иги бла айтдыргъанлай туур деп да ышанабыз. Жаш тѣлюбюзде окъуугъа-билмие тартылгъанларыбызны барлыкълары бизни да кѣлюбюзю кѣтюреди. Ала келир заманда жамауат арасында кеслерини жолларын табып, медицинаны, башха бѣлюмлене да айырларына себеплик эте, ъз юлюшлерин кыошарла деген умутдабыз.

МОКЪАЛАНЫ Зухура.

Спорт

«Жууукъ адамларымы ышаныулары алдамазгъа кюрешгенме»

Хар гѣжефни, бютунда уа жараула бла профессионал халда кюрешген инсанни, спорт жолу жетил болуп бармайды. Жетишимлеге жетер ючюн, кѣп чурумладан ътерге тошеди, бирде уа кесин онгаргъа да. Тырныауздан ауур атлетчи Геккиланы Магометни жашы Таукъанны къадары да алайды. Бюгюн ол бизни ушакъ нѣгерибизди.

биринчилигине кыатышырча жыйымдык командага алыгъандыла. Анда экинчи жерге чыкыгъанма. 2006 жылда да кырал эришюде хорлап, дуня даражалы турнирге барырга онгум бар эди. Штанганы тартып кѣтюрюуде башха гѣжефлени 137 килограммга озгъанма. Аллай ауурлукъну ол кере биринчи кере кѣтюргенме, тренерим бла анга дагыда юч килограммны кѣтюрюрге келишгенбиз. Аны да алыр-

эдим. Андан сора экинчи жылны юйор кыуар мурат бла бираз заманнга спортну кыойгъанма. 2011 жылда, иги да кыары алып, кыралны Пензада чемпионатында сынашханма, андан ючюндю жер бла кыайтханма. Ызы бла Санкт-Петербургда Россейни кубогунда, 69 килограммга дери ауурлукъ кыауумда эрише, битеуда 315 килограммны кѣтюрюп хорлагъанма, алай бла энчи рекордуму да жангыртханма эм спортну халкыла аралы устасыны нормативин да толтурганма. Бу жетишимимни жашым Къапланнга атагъанма.

– Таукъан, сен спортну кыйын тюрлюсюн сайлагъанса.

– Айкай да, алайды. Бютунда мен сабийлигимде кыарысузуракъ болгъаным, бийик кѣрюмдюлеге артыккъ уллу ышанырга тюшмегенин аласкъ. Алгъа каратеге, тренажер залгъа жюриюгенме. Бир кере уа ауур атлетикадан тренер Маккаланы Махти кесими спортну бу тюрлюсюнде сынарга чакырады. Мен да угъай демеиме, ол кезиуде он жылым толгъан эди.

– Атан-ананг а ол сайлауунга кыалай кыарагъандыла?

– Ыразы болмагъандыла, ъсерик туюлсе, ачырса деп жарсыгъандыла. Талай заманны жараугъа жашырын жюриюгенме. Билгенлей урушхандыла, артада кыойгъандыла. Эришюлеге барып, саугъа алып башлагъанымдан сора, ыразылыкъларын бергендиле.

– Жетишимли болалыгыныгъа кыачан ангылагъанса?

– Россейни жаш тѣлю биринчилигинде кюмюш майдалны кыитханымдан сора, алай ол ючюнчо кереден болганды. Алгъа республикалы эришюледе хорлагъанма, кырал даражалы биринчи турниримде уа 25-чи жерде кыалгъан эдим. Анда кыарууу сынагъанма, андан сора стартлада алгъа тѣртюнчю, ызы бла уа экинчи жерге чыкыгъанма. Алай бла ауур атлетика бла бютун кѣл салып кюреширге кѣлленгенме. Сора, уллу шахарлага барып, даражалы эришюлене татыуларын сезиу да сейир кѣрюнгенди.

– Керти да уллу жетишим а кыачан келгенди?

– 14 жылымда кыралны биринчилигинде хорлагъанымдан тышында, Россейни спортну устасыны нормативин да толтурганма. Анда тренерим Маккаланы Махтини кыйыны уллуду, анга ыразылыгымы билдиреме. Ол мени техника, тактика жаны бла юйретгенден, кыаруу алырга болушхаланды тышында, спорт жашауумда саулайды: «Сени кюлундан келликди», – деп кѣл этдиргенлей, болушхалай турганды.

– Эсеплеге кѣре, сен да аны ышаныуун алдамагъанса?

– Аны ючюн кесими аямагъанма. 2002 жылда, Россейни биринчилигинде кезиулу хорламындан сора, Францияда Европаны

гъа хазыр эдим, алай техника жаны бла халат жиберип, кюлума чып тюшюргенме. Алай бла дуняны биринчилигине кыатышырча муратим ууалгъанды.

Аны бла да кыалмай, талай заманнга жыйымдык командадан чыкыгъанма. Кѣпге созулган реабилитациядан сора кезиулу эришюлеге юйде хазырланганма. Атам бла атам ол кезиуде бек болушхандыла. Атамы «Мухад болуп тургъандан эсе, жангъан игиди» деген сѣзлери жангъандан кюч бергенча болгандыла. Атам хазырланыу тап ътерча битеу онгла кыарагъанды. Ол барысы да манга жангъандан тизмеге суйелерге болушханды. Атама бла ама хар заманда, не тюрлю болумлада да жанымда болгъанлары ючюн жюрек ыразылыгымы билдиреме.

– Андан ары жашауунг а кыалай кыуалганды?

– Жылдан асламны атлетикадан кенг болурга тюшгенди. Андан сора, аз-аздан жарауу этип, эришюлеге кыатышып башлагъанма. Хау, саугъа жерлеге чыкыгъан эсем да, жангъандан сынама жыйгъанма. Кыаруу алгъандан сора абадан жыл сан кыауумда артыккъ кѣп эришмеген эсем да, Владикавказда Россейни кубогунда «кюмюшню» алгъанма. Алай бла алыкъа хар не тас болмагъанын ангылагъанма. Энди эм башы – чыпны хатасы бла дистанциядан чыкымазгъа эди.

2009 жылда Россейни Нальчикде ътген чемпионатында экинчи болгъанма. Биринчи жерни алгъан гѣжефден жангъыз бир килограммга азны кѣтюрген

– Ол кезиуде кесинге кыалай борч салгъанса?

– Умутум Россейни Олимпиаданы аллында чемпионатында хорларга эди. Анга хазырланган кезиуде аркам кыайнап башлайды. Ол бютун аманнга кетмезча, эришюлене кыаргъа тюшгенди. Махти Часанович ол халда чемпионатха барырымы дурус кѣрмейди. Ичимден ангылай эдим – жангъандан кыаруу салырга керек туюлдо. Алай кесиме, башхалагъа да бу чурумдан атлапалыгыма, ол къадар жашырынуу зырафана кетмегенине жетдирерге сие эдим. Штанганы тюртюп алыуда аз ауурлукъдан башлагъанма. 305 килограмм алып, доммакъ призѣр болгъанма, алай ол мен излеген эсеп туюл эди.

– Андан сора спорт жашауунг кыалай кыуалганды?

– Ол терк болгъанды. 2012 жылда Россейни чемпионатында ючюнчо жерге чыкыгъанма. Жарсыугъа, аркаа сюегиме ауур чып тюшюп, спорт бла, бютунда уа профессионал халда, андан ары кюреширге онг кыалмагъанды. Алай бла 24 жылымда штанганы кѣтюрююкю кююп, сабийлени юйретип башлагъанма.

Тюрлю-тюрлю эришюледе арбитрни кыулуугъун толтурганма. Элбрус районун олимпиада резервли спорт школунда тогуз жылны тренер болуп ишлегенме, артада уа башха иш бла кюрешип башлагъанма.

– Бусагъатда не бла кюресесе?

– Автомобильлеге ремонт этеме, бу жаны бла не кыйын ишлени да тамамлаймы. Андан тышында, аланы чачуу, керек затла бла жалчытыуу бла да кюрешеме. Алгъадача, жолоучулукълага алай кѣп чыкмаймы. Аслам заманны туугъан жеримде юйюрюм бла ътюрюрге итнемсе?

– Жашынгы уа спортха иемнсе?

– Эки жаш бардыла, Къаплан гитче кыарындашы Арслан бла грек-рим тутууугъа жюриюйюле, мен да ауур атлетикадан залда аланы кыаруу алырына кыарайма. Улуу жетишимлени юсюнден айтырга алыкъа эрттеди, хар нени да кесини заманы.

Анатолий ТЕМИРОВ.

Элбрус райондан

Фатарладан – ачычыла

Адамланы тозурагъан юйледен кѣчюрююню программасына кѣре арт 20 жылда Элбрус районда талай кѣп фатарлы юй ишленгенди, аслам юйор жангы журтлада жашап башлагъандыла. Алай аны бла бирге турмуш болумларын игилендириуно сакълагъанланы тизмеси тепмегенчады, бир-бир инсанла фатарладан ачычыланы алалмай тургандыла. Бусагъатлада бу жарсыу тамамланып башлагъанды. Шахарны жер-жерли самоуправление советини кезиулу жыйылыуунда сегиз тырныауузчугъа жангы фатарлагъа ордерле берилгенди. Аны ючюн жашау журт фонду инвентаризациясы бла кюрешген комиссия уллу иш бардыргъанды. Шахар властыла ышандыргъанларыча, бу жаны бла иш тохтатылыккъ туюлдо.

Профсоюзчуланы семинарлары

Тырныауузда профсоюз организацияланы башчыларыны семинарлары болганды. Профсоюзну райкомуну таматасы Мырзаланы Замрат билдиргенча, бюгюнлюкде районда 23 бириги барды, алагъа 506 адам киреде. Аладан 18-де уруну коллективлени бла предпритияланы эм организацияланы араларында келишимле тауусулгъандыла, урунган адамланы законлу сейирлерин кыоруулауда ала баш амалдыла.

Рескомну болушлугъу бла профсоюзну аслам келечисине юйор болумла бла байламлы себеплик этилгенди. Эм тийишлиле бла бюйларла саугъала бла белгиленгендиле. Быйыл мартда жарашдырылган федерал законнга кѣре Уруну кодексини талай положениясы жангыртылганды. Анга тийишлиликде инсанни ишлеген жеринде кыоркыуусуз, тынчылыкълы, саулуугъун сакълагъан онгла бла жалчытырча борчла салынгандыла. Жыйылыуда ала, башха соруула да тинтилгендиле.

Кыйыматлы кыошумчулукъ

Кѣнделенде 4G мобилный телефон сетини кыошакъ станциясыны кыурулушу бошалгъанды, аны хайырындан Интернет эки керге терк болукъду, сетини амаллары да кѣбейгендиле. Энди эллиле бусагъатдагы цифра сервисле бла чурумсуз хайырланаллыкъдыла, дистанцион халда окъууларын, ишлерин да бардыраллыкъдыла, интернет-тюкеленде сатыу-алыу этилгъандыла, фильмлеге кыараллыкъдыла. Жоллары былайтын ътген туристе уа бу сервислени хайырлары бла жумушларын тамамларкыдыла, солуларын юсюнден оюмларын мычмай билдираллыкъдыла. Айнагъан ИТ-инфраструктура жашаугъа тынчылыкълы онганы кыуаргъа себеплик этгенинтен тышында, ич туризмни айнытырга да уллу кыошумчулукъ этеди.

Анатолий САФРОНОВ.

